

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna številka 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Šolski zakon — ponavljalna šola in kmetijski stan.

Projekt šolskega zakona je predložen. Kakor je izjavil g. minister, hoče nadaljnje delo izvršiti po zaslišanju učiteljskega, t. j. UJU in ga potem predložiti skupščini v pretres.

Sigurno je, da se bo še marsikaj izpremenilo.

V tem pogledu bi bilo potrebno, da se tudi naša ponavljalna šola izpremeni. Namen te je, da tu učenci(enke) ponavljajo in se pripravljajo največ za bodoči kmetijski stan.

Zal pa je ravno v ponavljalni šoli še toliko slabega materiala iz nižjih razredov, ki ni niti zmožen ponavljati, še manj pa pobirati drobtinice snovi za nadaljno izobrazbo.

Pri takem pouku trpita učitelj in učenec, uspeh pa je sigurno vedno nepopoln. V krajih stare Kranjske je ponavljalna šola enkrat na teden, na večerazrednicah po dvakrat in za to tako malo odmerjenega časa, da ni mogoče zadostiti deljenemu pouku. Na Štajerskem je boljše, ker obiskujejo učenci v starosti do 14. leta še vsakdanjo šolo. Naše ljudstvo je navajeno stare navade in bi bilo težko urediti pouk tako kot ga imajo Štajerci.

Kaj tedaj?

Da se zadosti kmetu, ki je vezan svojega otroka pošiljati v šolo od oktobra do konca aprila, tedaj v jeseni in spomladi, ko ga najbolj potrebuje za delo pri spravljanju poljskih pridelkov, paš, trgatvi ali spomladni setvi itd. in ga vsled tega čeravno enkrat na teden, prav težko pošilja k pouku, ker sicer marsikdo nima delavnih moči, učitelj pa je vezan strogo zahtevati, da je reden obisk ter da doseže povoljne uspehe. V nasprotnem slučaju je obremenjen kmet z denarnimi globami ter tako oškodovan

financiarno, ko mu že itak primanjkuje denarja za nakup obleke in obutve, kakor zaradi odsotnosti delovne moči. Misli bi bilo na to, da se ponavljalna šola preuredi, skratka po takem načrtu kot je sedaj, da se odpravi.

Učenci in učenke naj bi bili šolodolžni do izpolnjenega 14. leta starosti, a ker je njih namen, da se izobrazujejo za kmetijsko gospodarsko — gospodinjinski stan, naj bi obiskovali šolo v vsak dan v času, ko jih kmet najmanj potrebuje doma, t. j. v mesecu decembru in januarju.

Ta šola naj bi ne bila ponavljalna, ampak nek gospodarsko — gospodinjinski nadaljevalni tečaj vsakdanje šole, v katerem naj bi se mladina v starosti od 12. do 14. leta, t. j. po 2 leti izobrazevala za bodoči kmetijski poklic.

Taka celota pouka bi imela več uspeha, nego tako deljen pouk po enkrat na teden. Uverjen sem, da bi bil s tem tudi kmet zadovoljen ter tem lažje pošiljal otroke redno v šolo, učitelj pa ne dvomno dosegel več uspehov kot sedaj. Seveda bi se moral ves pouk tako preustrojiti, da bi res odgovarjal gorenjemu namenu.

Pozabiti pa ne smemo delavnega (rokotvornega) pouka, t. j. ono kar kmet izdeluje in popravlja v zimskem času za leto (pletarstvo: izdelovanje peharov, košar, koškov, les za sušenje sadja, les za vozove, izdelovanje toporišč za orodja, grabel, metel itd.).

Želim, da se k temu članku oglasi še kateri tovariš in napiše kaj dobrih misli o zadevi preustrojitve ponavljalne šole, ker na podlagi teh bo tudi poverništvo UJU lahko potrebno ukrenilo pri ministru.

Tovariš z dežele.

bratskega ruskega naroda zato ga podajam v naslednjem:

A. Splošne odredbe.

1. Enotna delavna šola ima namen podati otrokom znanje in sposobnost za razumno organizacijo osebnega, kakor tudi društvenega delavskega življenja.

2. V enotni delavni šoli se vzgajajo otroci od 8 do končnega 17. leta, sestavljajo 9 zaporednih oddelkov, vsak traja po eno leto.

3. Enotna šola se deli na dve stopnji:

a) Šola 1. stopnje je za otroke od 8. do končnega 12. leta ter obsega prve 4 oddelke učencev;

b) Šola 2. stopnje je za otroke od 12. leta do končnega 17. leta ter obsega končnih 5 oddelkov otrok.

4. V prvi oddelki prve stopnje se sprejemajo otroci z 8 letom, brez izpita.

5. V enotni delavni šoli se vzgojujejo otroci obeh spolov.

6. Predavanje verouka — ali kateregakoli kulta — je prepovedano.

7. Šole prve in druge stopnje so državne. Privatne šole so prepovedane.

8. Vsaka šola ima te-le nastavnice: 1. upravitelja šole; 2. učitelje; 3. šolskega zdravnika in 4. tehniško osebo. Število nastavnic vseh kategorij določa država, držeč se predpisane reda.

9. Pri vsaki šoli se ustanovi šolski svet, katerega funkcije določajo členi 20., 21., 23., 24. in 25. tega zakona.

B. Vodstvo šol.

10. Odgovorno vodstvo pedagoškega, ekonomskega in administrativnega dela v vsaki šoli ima upravitelj šole, ki je predsednik šolskega sveta.

11. Upravitelj šole določa ONO (Organ narodne izobrazbe) iz vrste oseb, ki imajo pedagoško predizobrazbo. Upravitelj je obvezan voditi pedagoško delo v šoli. Kandidat za upravitelja šole mora biti priporočen od profesionalnih in strankarskih organizacij.

12. Upravitelj šole je obvezan, da zasleduje smeri poučno-vzgojnega dela v smislu glavnih določil delavne šole, t. j. o pravilnem zasnutku učenčeve samouprave, organizaciji učenčevega dela, organizaciji učencev, politični vzgoji otrok itd.

13. Skrb za izdrževanje šolskega posloja, za nabavo goriva in razsvetljavo ter preskrbovanje vsega gospodarskega in učnega materiala, spada v dolžnost upravitelja šole, ki vodi pisarno s svojim podpisom v imenu šole.

14. Upravitelj šole ali pa od njega določena oseba je obvezan referirati o delu na pedagoškem in ekonomskem polju na širšem plenumu šolskih svetov,

pri rajonskih svetih in obveznih sejah šolskega sveta, katerim prisostvuje tudi drugo učiteljsvo.

15. Upravitelj odgovarja za splošni potek učno-vzgojnega dela ter za stanje njemu poverjenega imetja.

16. Namestnik upravitelja ima v njegovi odsotnosti vse dolžnosti upraviteljeve; v drugem času pa vrši poedine posle, ki mu jih določi upravitelj.

17. Učitelje postavlja in odstavlja ONO, a kandidate predlagajo upravitelji šole ter strankarske in profesionalne organizacije, in sicer iz vrst oseb, ki odgovarjajo pogojem določenih od Narodnega komisarijata prosvete. Pri enakih pogojih se daje prednost tistim, ki imajo tudi socialno nabrazbo.

18. Učitelji vrše učno-vzgojno delo v duhu navodil od strani šolskega sveta in v dogovoru in po navodilih upraviteljev. Zdravnik ima dolžnost, da pregleda periodično učence ter pazi na njihovo zdravje in sanitetno stanje šole.

19. Tehniško osebo šole postavlja in odstavlja upravitelj šole v smislu obstoječih določil in z znanjem ONO. To osebo je podrejeno direktno upravitelju in dela v šoli po njegovih določilih.

20. Šolski svet sestavljajo: vse učiteljsvo, en zastopnik tehniškega oseboja in zdravnik. Pravico vstopiti v šolski svet pa imajo tudi zastopnice RKP (Ženska delavska komunistična stranka), ženski delavci (organizacija žen), profsojuzov (profesorska zveza), RK (Komun. delavcev), kakor tudi RKSM (Komunističen savez mladine), opolnomočen zastopnik okrajnega komiteta RKSM, po 1 zastopnik vsake krajevne organizacije; razen tega pri šolah ki imajo višjo stopnjo, sodelujejo počenši z 4. šolskim letom v šolskem svetu tudi zastopniki učencev vsakega posameznega oddelka.

21. Šolski svet sklicuje upravitelj najmanj enkrat na mesec s sledečim delokrogom:

a) Čitanje in pogovor o odlokih in dopisih centralnih in krajskih šolskih oblasti ter posvet o njihovi izvršitvi;

b) določitev učnega načrta za vsako šolsko stopnjo in za vso šolo v celoti;

c) določitev metode za izvršitev učnega materiala;

d) organizacija učenčevega dela in odmora;

e) razpored pouka v šoli po urah in tedenskih dnevih;

f) periodični referat učiteljev, zdravnika in zastopnikov učencev o izvrševanju podrobnega učnega načrta, o njegovih eventualnih izpremembah in napredku celega pouka in otrok;

(Dalje prih.)

DRAGO HUDE:

Šolski zakon v Rusiji.

Rusija predstavlja v očeh ostalega sveta konglomerat vsega nereda, nasilja in nepravde. Ne glede na to pa gre Rusija nemoteno dalje po svoji začrtani poti, ki jo pelje v pogubo ali vstajenje — kdo ve... Vso to zmedo pa povečuje še novi šolski zakon.

Ideja vsega gibanja in vseh vladnih ukrepov v Rusiji je preobrazba političnega in duševnega narodnega mišljenja v boljševiški duh. V tem pravcu je sestavljen tudi novi šolski zakon, ki so

ga sovjeti izdali dne 18. decembra 1923. leta in ki se imenuje: Zakon o enotnem šolskem delu. Ta zakon pa ni napreden in moderen, ampak nazadnjaški, ker je tiranski v zmišlu krepitve razredne boljševiške vlade. Preobrat je zavrgel caristično vladno, toda ne v povzdigo svobodne svete Rusije, temveč jo je potlačil v še večja bremena, nezgode in nesreče.

Ker živimo tudi Jugoslovani v času sestavljanja novega šolskega zakona, ne bo odveč, ako poznamo sedanjí zakon

nastave. N. pr. sandučici za ptičja gnjezda (hišice), koritance (koritce) za vodu životinjama, sto za hrano ptica, klupa za šolsku gradino in t. d. Šolska laboratorija je viši stupanj šolske radionice. Ona je u najtežnji vezi s nastavo fizike in hemije. Po tom i ona služi prvenstveno interesima nastave. Učenci se vežbaju da grade proste aparate i da njima eksperimentišu. U ovome ih upućuje i pomaže nastavnik koji se stara da ipak učenici što više rade sami. Ovaj oblik života odgovara v i še m stupnju i ljudske kulture u koju se postupno uvodi vaspitanik ulaskom u sami život.¹

I Anri Goj zamišlja školu rada osnovanu na evoluciji deteta i mladića i trudi se da odredi za svako doba ili bar za svaki period evolucije »spontane tendencije njegovog bića«. I on stoji na gledištu herbartijanske Pedagogike, koja podešava nastavu prema genetičkim stupnjima individualnog razvitka koji odgovaraju kulturno-istorijskim stupnjima kolektivnog

¹ G. Jovan Telebaković učitelj beogradski, koji je poznat kao vrlo valjan skupljač nastavnih sredstava za školu, jedne učit. skupščine naročito je zanimao posetioce njene raspravom: šta mogu učitelji sami učiniti za očiglednije prestavljanje u nastavi i izložio čitavu izložbu južnih radova učeničkih, među kojima je bilo vrlo interesantnih i vrlo raznovrsnih.

razvika čovečanstva. Samo on, prema Ferijeru, deli ove periode evolucije od detinjstva do dečastva prema raznim interesima pojedinih doba razvika detinjstva, dečiji ih na period rasejanih interesa ili period igre (do 7 god.), period neposrednih interesa (od 7—9 god.), period konkretnih specijalnih interesa (od 10 do 12 god.), period prostih apstraktnih interesa (od 13—15 god.) i najzad period (posle navršene 16 god.) složenih interesa t. j. stvarnijeg interesa za tajne prirode i čoveka.

Pokret za uvođenjem rada u školu našao je u Americi vrlo široko razumevanje.

Džon Dun proslavljeni profesor Kolumbijske Univerziteta u Njujorku karakteriše škole starog i novog veka kao slušaonice u kojima se samo »slušaju« predavanja a vrlo malo se budi aktivnost dečija i samoradnja.

»Isto onako kao što može biolog da rekonstruiše celu životinju, isto tako — misli on u »The School and Society« — možemo mi da rekonstruišemo onu vaspitačku i nastavničku delatnost, koja se može razviti, u jednom prostoru, gde su puste šolske klupe, poredane u pravoj liniji, gde jedva da ima nešto prostora za pokretanje osim, da se može pred sobom držati knjiga, pisaljka i hartija sa šolskim tablama, nekom stolicom sa 4 gola

zida, ili na kojem u najboljem slučaju, vise nekoliko slika. Takav je prostor učionica, udešena sasvim samo za slušanje predavanja. Ali učenik u godinama svoga dakanja u narodnoj školi, kao ni u njegovom prethodnom detinjstvu nije nikako udešen za slušanje i pasivno primanje znanja. Baš naprotiv! Godine detinjstva do puberteta po pravilu se ispoljavaju u živahnom aktivitetu. Bitnost je čovečija u ovo vreme u radu, stvaranju, pokretanju, pokušajima, iskustvima, doživljajima, i bezizuzetno, u stvarnom učenju. Svekoliki neumorni dečji život u igri udešen je neposredno od prirode, da bi rasle i razvijale se dečje snage, duhovne i telesne, pod uticajem životnih iskustava svih vrsta. Naročito su tamo dečje igre sve sama inicijativa pobude za samostalno delanje, gde su deca zdrava a nisu stisnuta među grobne zidine veliko-varoške. Ona neprestano iznalaze nove oblasti da zadovoljavaju svoj prohtev za zanimanje, zaboravljajući često i da postoji drugi svet oko njih.

Ideje Džon Dun-a našle su odziva u Nemačkoj i Engleskoj i uticalj njihov jasno se vidi u raznim oglednim školama kao što su Licovi vaspitni seoski domovi i škole Sesil Redi-a, i dr.

(Dalje prihodnjič.)

LISTEK.

MIH. M. STANOJEVIĆ:

Škola rada.

(Referat na V. pokr. skup. Pov. UJU — Ljubljana v Šoštanj.)

(Dalje.)

Nastavom se uvode učenici u razumevanje kulture ovoga razvitka kulture i njenog duhovnog proživljanja. Po Lj. Proticu lovačkom i ribarskom stupnju odgovaraju šolska putovanja, nomadskom zaštitom i nega životinja, u vezi sa šolskom gradinom; zemljoradnja je i danas glavno zanimanje večine naroda i njoj odgovara takođe šolska gradina. Stupnju zanata odgovara šolska radionica, koju on ne zamišlja kao radionicu stručnog ručnog rada već radionicu koja se naslanja na prethodna dva oblika života. Zimi, kad se nema šta da radi u šolskoj gradini, učenici treba da se zanimaju izradivanjem predmeta koji im trebaju u nastavi za bolje njeno razumevanje. A sem toga i građenje oblika u zemlji i gipsu, savijanje i isecanje hartije, pletenje i radovi od krute hartije, dvorez i t. d. što ima veze s nastavo i što je u službi nje. Ponešto će se izraditi i što je potrebno i za šolski život i sel.